

Vodácká vlajková etiketa

Pro kapitány vodních skautů, lesní školy a lesní kurzy Junáka
sestavil
Vladimír Cvrček – *Vezír*

29.. října 2016

Odkazy na závazné předpisy:

Zákon č. 352/2001 Sb.

o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů
<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-352>

Vyhláška Ministerstva dopravy a spojů č. 277/2000 Sb. o způsobu a důvodu
vyvěšování, umístění a velikosti státní vlajky České republiky a jiných vlajek použitých na
námořním plavidle nebo rekreační jachtě **(o užívání vlajek)**

<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-277>

Vyhláška HKVS o vlajkách

http://vodni.skauting.cz/upload/hkvs/predpisy/vyhlaska_hkvs_8_13_o_vlajkach_vodnich_skautu.pdf

Metodika HKVS

http://vodni.skauting.cz/upload/vzdelavani/Skripta%20KZ/K29-K30_v4_20160305.pdf

Základní pravidla pro vyvěšování vlajek na území České republiky

Petr Exner, Pavel Fojtík a Zbyšek Svoboda: VLAJKY, PRAPORY A JEJICH POUŽÍVÁNÍ, Libea,
Liberec 2013

Vodácký stožár je vlastně zadní stěžeň lodi, proto se staví šikmým ráhnem k vodě. Jen v případě, že tábor je daleko od vody daleko, směřuje ráhno ke kapitánovu stanu, popřípadě je orientováno na sever.

Stožár se kotví mezi dva kůly pomocí dlouhých kovových vrutů. Po vytažení jednoho vrutu je možno stožár sklopit na zem, po vytažení druhého uvolnit.

Čnělka, ráhno a příčné břevno mají délku třetiny stožáru. Ráhno má sklon 45° (představuje vratiráhno, nikoli vratipeň, proto je upevněno závěsem hned pod čnělkou u příčného břevna, ne níže.

Kotvící záporny jsou zachyceny na kůly šikmo zatlučené do země.

Příčné břevno a ráhno jsou kotveny na čnělku.

Pro státní vlajku je lanko na ráhne, pro vlajku oddílu na čnělce. Na každém ramenu břevna je po čtyřech kladkách na ostatní vlajky v takových vzdálenostech, aby se vlajky vzájemně nezaplétaly.

Na spodní část stožáru je upevněn úvazník s pacholetem (kolíkem) pro každé vlajkové lanko. Někdy se staví samostatný úvazník těsně před (podle lodi vlastně těsně za) vlajkový stožár.

Zvyklosti námořní a jachtařské:

Vlajka byla vždy znamením příslušnosti, které muselo být rozpoznatelné z velké dálky a to i v dobách, kdy ještě nebyly používány dalekohledy. Loď byla součástí svrchovaného území státního útvaru, jehož vlajku nesla. Ze stejných příčin, ze kterých se na zemi vytvořila soustava etických pravidel rytířského chování, se vytvořila etická pravidla námořní zdvořilosti.

Loď plující bez vlajky byla lodí bez příslušnosti, tedy i bez ochrany a byla považována za loď loupežnou. Loď si mohl přivlastnit každý, kdo to dokázal a posádka byla zpravidla bez milosti utracena (nepohlíželo se na ni jako na svobodné lidi).

Loď pod vlajkou naopak požívala ochrany a byla-li potopena nebo přivlastněna bez toho, že by příslušné státní útvary byly ve válečném stavu, bylo to kvalifikováno jako pirátství (státními útvary nebyly jen království, knížectví, sultanáty a emiráty, ale i městské republiky nebo obchodní svazy měst – kupř. spolek Hansa).

Plout pod cizí vlajkou bylo považováno za zvlášť nízký, zbabělý a velmi krutého trestu hodný úskok.

Neúcta k vlajce byla neúctou k celému státu.

Aby byla vlajka zřetelná opravdu z velké dálky, nemohl to být jen nepatrný kus plátna. Na druhé straně toto plátno negativně ovlivňovalo plavbu za větru. Z těchto protichůdných příčin se vyvinula pravidla vlajkové etikety.

Vlajka se vyvěšovala až po východu slunce, při západu se spouštěla. Bylo ji nutno spustit i za výrazně špatného počasí.

Vlajka musela být vyvěšována a spouštěna rychle.

Vlajka musela mít zřetelný a nezaměnitelný klad barev, z dálky rozeznatelný obrazec „figuru“. Původně se používaly jen barvy signálního kódu (modrá, bílá, žlutá, červená a černá). Nepoužívaly se „mezibarvy“ zelená, okrová, hnědá, azurová, oranžová, šedá apod. Tyto barvy se na vlajky dostaly až později, kdy se vlajky začaly používat i na zemi (oranžová barva má jméno podle osobní standarty Viléma Oranžského).

Vlajky vybledlé a poškozené ztratily svou funkci.

Z těchto stručně vylíčených příčin se vytvořila námořnická, později jachtařská a vodácká úcta k vlajce a pravidla jejího používání – vlajková etiketa.

V současné době je vyvěšená vlajka výrazem zdvořilosti. Na širém moři plují lodi bez vlajky, (malé jachty zpravidla plují pod vlajkou), při potkávání se zdraví právě vyvěšením vlajky. Zdravící loď vyvěsí vlajku, počká, až vyvěsí zdrazená loď, poté vlajku spustí do půli vlajkové žerdi nebo lanka a opět vyvěsí. Zdrazená loď je povinna učinit totéž. Menší lodi zdraví lodi větší, civilní lodi zdraví lodi válečné (bodejt' ne!). Zvláštní druh pozdravu je spuštění a opětovné vytažení plachet.

Ve výsostných vodách a při vplouvání do přístavu je loď povinna plout pod svou vlajkou a navíc zpravidla vyvěšuje vlajku navštíveného státu, tak zvanou vlajku zdvořilostní. Jachta vracející se ze zahraniční plavby má právo na pravém ráhně nést vlajky navštívených výsostných vod, zpravidla v abecedním pořádku.

Sportovní plavidla (pramice, kanoe, kajaky, rafty, motorové čluny) jsou povinna v zahraničí nést na zádi vlajku ČR, slušnost žádá mít na přídi vlajku státu, v jehož vodách plujeme.

V přístavu se vyvěšuje vlajka v 8:00 h místního času, spouští se při západu slunce, nejpozději však ve 20:00 h místního času, vždy ceremoniálním způsobem. Nejjednodušším ceremoniálem je salutování, smeknutí čapky nebo stoj v pozoru.

Vlajku v noci vyvěšuje pouze loď, která v nejbližších hodinách opustí přístav.

Kromě vlajek státních se vyvěšuje vlajka majitele (klubu, rejdaře), v současné době zpravidla plamen (trojúhelník), vlajka hodnostní a vlajky signální.

Signálními vlajkami jsou vlajky kódu, které se vyvěšují nejvýš čtyři pod sebe. Dnešní mezinárodní kód je vypracován pro základní jednopísmenné signály (nejznámější je P „modrý Petr“, který v přístavu znamená „Lod' se připravuje k odplutí“, přeloženo do romantička „Všechno mužstvo na palubu“, přeloženo do skutečna „Kdo se nedostaví, je zběh a bude s ním podle toho naloženo“, přeloženo do skautovna „Nástup“ nebo „Všeho nechat, hned sem spěchat“). Pro dvou a vícepísmenné signály je vypracován skutečný kodex, jehož důkladná znalost je opravdu námořním mistrovstvím. Díky systému vlajkových opakováčů není ani při otevřeném vysílání potřeba více sad vlajek písmen najednou.

Některé signály jsou žertovné, ale jachtaři mezinárodně uznávané (kupř. pirátská vlajka Jolly Rogers znamená „Posádka nechce být rušena“ neboli uzavřenou společnost; dokonce existuje i vlajka „Tchýně na palubě“).

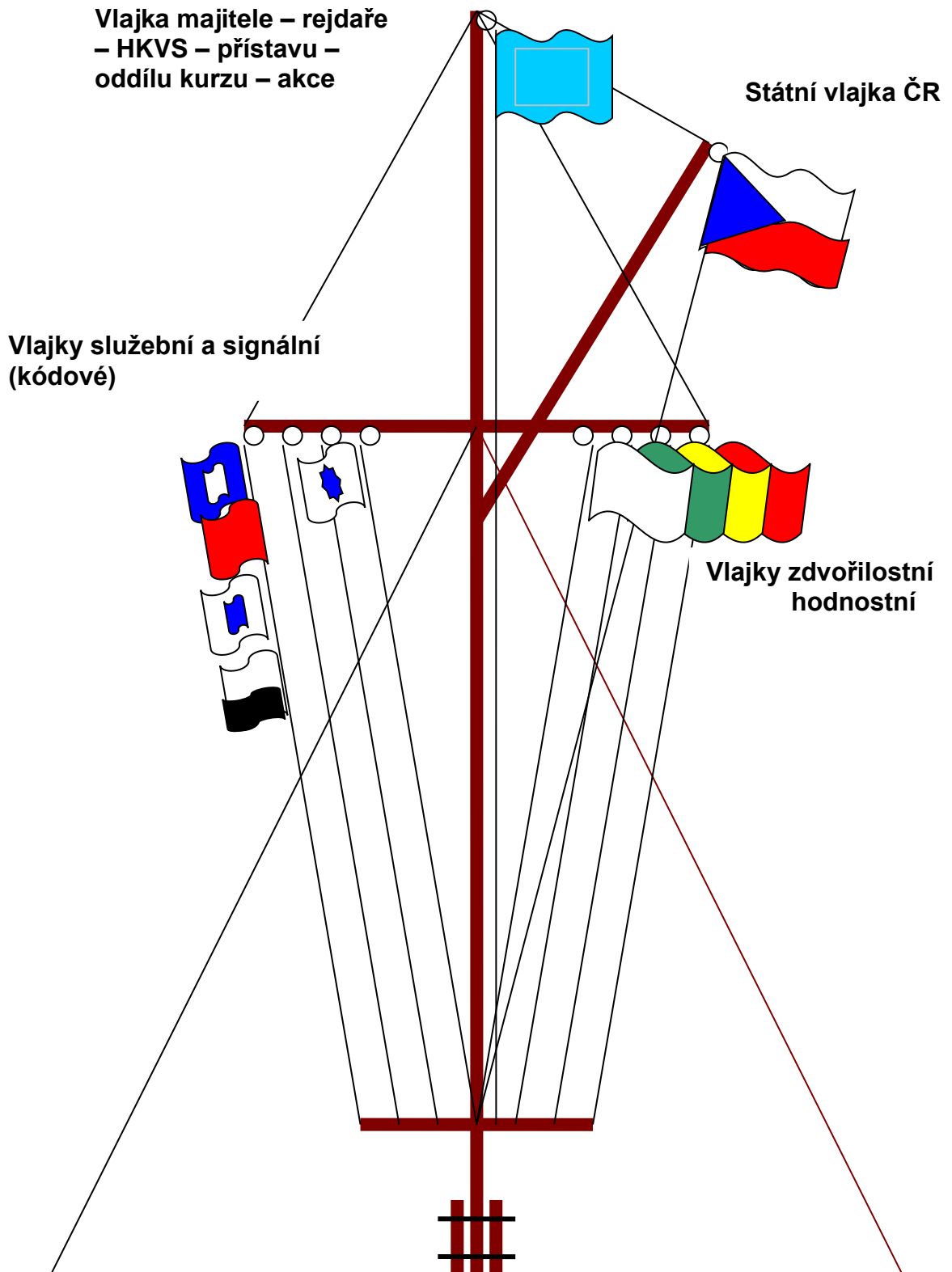
Zvláštní vlajky jsou vlajky válečné služební – fábor (čes.), Wimpel (něm.), vimpel (rus.), pennant (ang.), což jsou velmi dlouhé úzké trojúhelníkové vlajky, které vyvěšují válečné lodě v akci.

Vlajkosláva („gala“) je vyzdobení lodi všemi vlajkami včetně signálních při zvlášť slavnostních příležitostech.

Rozlišuje se velké gala a malé gala. Při malé vlajkoslávě se na všech lankách vyvěsí všechny signální vlajky, při velké vlajkoslávě se použijí i náhradní sady vlajkového kódu k výzdobě lodě od přídi přes vrchol k zádi. Před přídi a za zádi se může použít bójek a kotev, aby vlajky šly až k hladině.

Vlajková etiketa vodních skautů

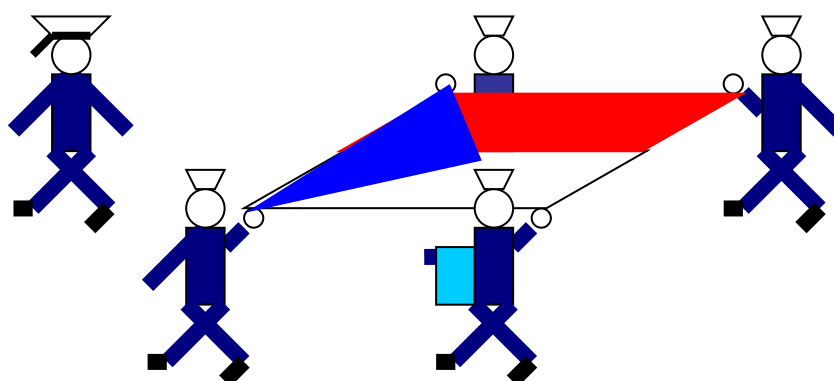
vychází z jachtařských tradic a ze zákona o státních symbolech ČR (a podobných zákonů předešlých).

1. Vlajky se vyvěšují na vodácký stožár, státní vlajka ČR na vrchol vratiráhna, oddílová (přístavní, HKVS apod.) na vrchol čnělky. Věcí cti je vyvěšování přesně v 8:00 h místního času, snímání při západu slunce, nejpozději ve 20:00 h místního času. Snímání vlajek za tmy je považováno za nezdvořilost.
2. Vlajky zdvořilostní a hodnostní (cizí státní vlajky, vlajky hostů, činovníků, apod.) se vyvěšují na pravé břevno (strany jsou uvedeny z pohledu od zádi k přídi lodi), vlajky signální a služební na levé břevno (kupř. oddíl, posádka ve službě, smluvené signály, ...). Platí, že důležitější místo je vždy dále od stěžně (na levém břevnu více vlevo, na pravém více vpravo).
3. Státní vlajka ČR a vlajka majitele (oddílu, přístavu, HKVS) musí být na svém lanku sama. Vlajky zdvořilostní a hodnostní mají být též samy na svém lanku, není-li vyhnutí a chceme-li uctít více subjektů než čtyři, může být na jednom lanku více vlajek stejného řádu (nejvýše však čtyři). Signální vlajky a služební mohou být na jednom lanku nejvýše čtyři.
4. Vlajky se vztyčují rychle, proto musí mít vlajková četa včas připravena a rozmotána lanka. Kromě smutku se vlajky spouštějí rovněž rychle (odlišnost od pozemních zvyklostí), proto často mívají zašité v lemu olůvko.
5. Státní vlajka ČR stoupá za všech okolností jako první, klesá jako poslední. V praxi to znamená, že státní vlajka stoupá první, oddílová stoupá ve těsné vzdálenosti šířky vlajky, státní je na svém vrcholu opticky nižším dříve, oddílová ještě chvíli pokračuje (vlajky na břevnech stoupají s odstupem za nimi anebo v druhém sledu). Při spouštění klesá dříve oddílová vlajka až pod státní vlajku, teprve potom začíná klesat státní (vlajky na břevnech se buď spustí předem anebo společně s oddílovou vlajkou).
6. Pokud nemáme dost velkou vlajkovou četou, mohou být další vlajky vztyčeny a spuštěny jindy. Pokud vyvěšujeme i jiné státní vlajky, musí být vyvěšovány a spouštěny ve stejnou dobu jako vlajka ČR (tj. při nástupu), mohou však být již předem vyvázány na lankách (nepřináší je vlajková četa). Vždy dodržujeme zásadu č.5, že vlajka ČR stoupá první a klesá poslední.
7. Při větrném počasí můžeme vlajky vztyčovat sbalené do balíčku a potom efektním trhnutím nechat rozevlát větrem. Tento způsob se však nepoužívá u státní vlajky.
8. Při státním smutku vyvěšujeme státní vlajku do poloviny stožáru (cca do 2/3 lanka). Hbitě vztyčíme a pomalu a obřadně spustíme. Při spouštění ji následují všechny ostatní vyvěšené vlajky, ty se však vrátí na původní místa. Při oddílovém či místním smutku se spouští do poloviny jen vlajka oddílová.
9. Vyvěšenou vlajku dotáhneme až k očku nebo kladce, dbáme však, abychom horní roh vlajky neprotáhli kladkou, jinak má vlajková četa o zábavu postaráno. Lanko napneme tahem za „obě“ šňůry (nad i pod vlajkou) a pevně uvážeme na úvazník.
10. Hodnostní vlajka se vyvěšuje jen jedna – nejvyššího vlajkového důstojníka na palubě, vlajka hostů se vyvěšuje při jejich příchodu tak, že vlajka oddílu a hodnostní vlajka, případně služební vlajka klesnou do poloviny stožáru a stoupají až s vlajkou hosta. Vlajka nejvyššího přítomného činovníka oddílu nebo přístavu by na táboře měla vlát vždy a patří k dobrému mravu, aby to vedoucí akce nebo důstojník ve službě zajistil.

11. Nepoužíváme vlajky vybledlé, potřhané nebo zničené. Pokud nebudou uloženy na nějakém čestném místě, můžeme je obřadně spálit. Dotkne-li se státní vlajka země, je to považováno za zneuctění. Za silného deště či větru (nikoli kdykoli spadnou nějaké kapky, ale tehdy, kdy by se vlajka mohla poškodit) snímá dozorčí vlajku, když předtím velev „Pozor!“.
12. Vlajku přináší a odnáší vlajková četa zpravidla při nástupu celého tábora, oddílu apod. Na povel „K vlajce hled!“ zdraví činovníci a nenastoupení jednotlivci (postojem v pozoru směrem k vlajce). Z výchovných důvodů se doporučuje, aby skautským pozdravem pozdravili všichni nastoupení.

Vlajková četa

Státní vlajka se nosí rozvinutá, klínem dopředu, bílá vlevo (skautská tradice odvozená z heraldiky), oddílová vlajka složená přes ruku. Je vhodné, aby vlajka byla přinášena ze strany volené tak, aby horní část vlajky (bílá) byla dále od pozorovatele a on ji viděl „nahore“.

Úplná četa: Velitel + 4 (ve výjimečných případech při velké vlajce 1 + 6)

Běžná: 4 (velitel je potom přední levý)

Malá: 2 (prvý nese přes ruku složenou státní, druhý oddílovou vlajku)

Vlajkosláva

I na vodáckém vlajkovém stožáru používáme při slavnostních příležitostech (svátky, výročí, závody, neděle, návštěva náčelníka, Neptuna a jiných neobvyklých bytostí) malé a velké gala.

Malé gala:

Signální vlajky jsou vyvěšeny na krajních lankách (výtazích, vantech) levého a pravého břevna.

Velké gala:

Signální vlajky jsou vyvěšeny na samostatných lankách ukotvených v zemi rovnoběžně s břevnem a vedených přes upevnění čnělky (kříž) na druhou stranu v úhlu asi 60°.

Signální vlajky se nevyvěšují nahodile, jen aby to bylo pestré, ale i vlajkosláva má svůj řád – mezi dvě písmena abecedy se vkládá jedna číslice.

Podle tradice a dříve řazené signální abecedy je přesné pořadí toto:

AB2 UJ1 LE3 GH6 IV5 FV4 DM7 PQ3 1.opakovač RN1 2.opakovač STnula
CX9 W08 ZY2 3.opakovač

Pro táborové podmínky stačí jednodušší řazení:

**AB1 CD2 EF3 GH4 IJ5 KL6 MN7 OP8 QR9 STnula UV1.opakovač
WX2.opakovač YZ3.opakovač**

Pořadí vyvěšování vlajek a praporů

Pokud je vhodné použít více vlajek nebo prapory (standardy) dodržujeme pořadí dané Českou vexilologickou společností:

1. Státní vlajka ČR
2. Státní vlajky cizích států podle české abecedy (Polsko, Rakousko, Slovensko, ...)
3. Vlajka EU
4. Vlajky českých krajů
5. Vlajky českých obcí
6. Vlajky mezinárodních organizací (WOSM, WAGGGS, ...)
7. Vlajky českých organizací (Junák, ...)
8. Vlajky dílčích organizací (středisko, ...)
9. Vlajky čestné a hodnostní

Vlajky by měli být rozměrově shodné, vlajky výše v pořadí by neměly být nikdy menší než níže postavené. Státní vlajka ČR může být stejná nebo větší než ostatní, ale nesmí být menší.

U vlajkového stožáru VS však stále platí výše uvedená zásada, že místo pro vlajku ČR je na vrcholu vratiráhna, vlajka pořadatele akce na vrcholu čnělky, pravá strana břevna je v pořadí výše než levá, vnější lanka břevna jsou výše postavené než vnitřní.

Pokud se nejedná o vlajky, ale prapory, nebo pokud je jich hodně, je vhodné je vyvěšovat na samostatných jednoduchých stožárech nebo žerdích po obou stranách vlajkového stožáru nebo na jiném čestném místě.

Pořadí při lichém počtu do 5 vlajek:

4 - 2 - 1 - 3 - 5

Pořadí při sudém počtu do 4 vlajek:

3 - 1 - 2 - 4

Při vyšším počtu než 5 vlajek :

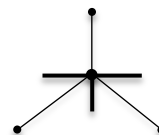
1 - 2 - 3 - 4 - ... - 12 - 13 - (1)

Nástupové tvary

MMMM = mužstvo, členové

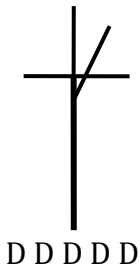
DDDD = důstojníci, činovníci

vratiráhno směřuje na stránce dolů:

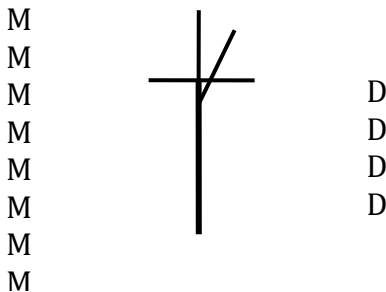

Řad (běžná varianta):

M M M M M M M M M M M M M

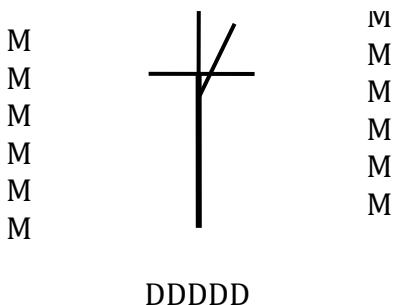

Řad (lodní varianta):

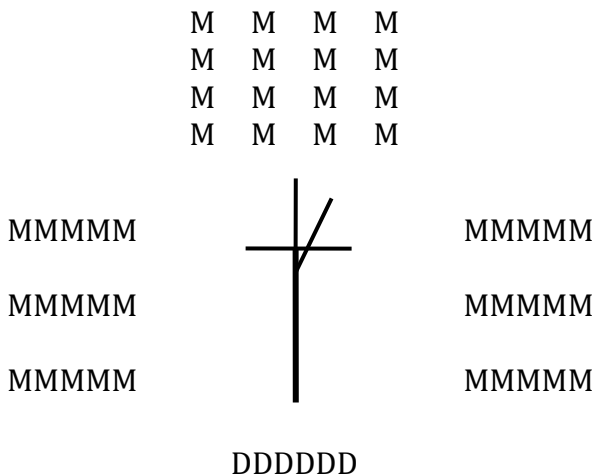

Sraz:

MMMMM MMMMM

Sraz po posádkách (družinách, oddílech):

Velení při nástupu

Nejen pořadový výcvik, ale i technika velení by měla vycházet nadřazených předpisů a zákonů. U nás je to jednoznačně Cvičební řád ozbrojených sil České republiky (zákl-2) vydaný Ministerstvem obrany. Vybereme-li z něj nutné minimum, může nástup vypadat takto:

Tábore/účastníci/kurze, na můj povel – POZOR!

(Vlajková četa je již připravená u stožáru s uvázanými vlajkami.)

Večer: POHOV! ...nutná oznámení... **POZOR!**

K vlajce – HLEĎ!

(Vlajková četa na tento povel vytáhne (spustí) vlajku, samostatně bez speciálního povelu.)

Přímo – HLEĎ!

Ráno: POHOV! ...nutná oznámení... **POZOR!**

Dnešnímu dni – A-HOJ!

ROZCHOD!

Každý, kdo se ujímá velení, upozorní účastníky návštěvám „**Na můj povel**“, např.: „**Vlajková četo, na můj povel**“. Všechny povelu se dávají ze základního postoje, který účastníci zaujmou po povelu „**POZOR!**“ (*paty u sebe, špičky na šířku chodidel, ruce spuštěné podle těla, prsty přirozeně sevřeny v pěst, nepokrčené palce*). Při povelu „**POHOV!**“ (*útok levou nohou u dospělého do vzdálenosti 40 cm a zároveň spojí ruce za záda, hřbet dlaně levé ruky vloží do dlaně pravé ruky, prsty obou rukou se volně sevřou*) se uvolní držení těla, ale neopouští své místo, nesnižuje svou pozornost a také se nemluví.

Dále je možné přidávat další cviky, ale při obecném povědomí o pořadových cvičeních je třeba předem zajistit, aby všichni účastníci věděli, jak správně velené cviky provést, např. je možné rozšířit nástup na začátku o vyrovnání:

VYROVNAT! ... **Přímo – HLEĎ!** (*V řadu si dají všichni mimo posledního levou ruku sevřenou pěst do pasu; kromě vedoucího otočí všichni hlavu doprava (doleva) tak, aby viděli následujícího v družině, a vyrovnají se.*)

Nebo o povelu vlajkové čety, např.:

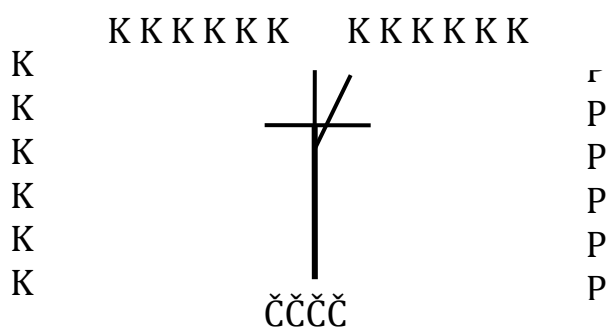
Vlajková četo, ke vztyčení (sejmutí) státní vlajky, pochodem – V CHOD!

Vlajku – VZTYČ!

Vlajku – SEJMOUT.

Zatím co, v armádě je běžné, že zdraví salutováním jen velitelé jednotek a vlastní jednotky jen otočením hlavy podle povelu „**Vlevo (vpravo), HLEĎ!**“ (*aniž pohne rameny, otočí hlavu o 45° v označeném směru, brada směřuje mírně vzhůru*), ve skautských oddílech je zvykem, že skautským pozdravem zdraví všichni účastníci nástupu.

Hlášení při nástupu Námořní akademie HKVS

Vysvětlivky:

KKK kadeti (mužstvo)

PPP poddůstojníci (servistým)

DDD důstojníci (činovníci, lektoři)

Ds důstojník ve službě

Ps poddůstojník ve službě

V velitel akademie

ČČČČ vlajková četa (*Funguje zároveň jako čestná stráž – povely pro ni neplatí, je neustále v pozoru, vlajku nezdraví.*)

Poddůstojník ve službě (píská – .): Nástup

(*Kadeti, poddůstojníci a důstojníci nastupují*)

Poddůstojník ve službě důstojníkovi ve službě: Pane (bratře kapitáne), námořní akademie (tábor, oddíl, škola) nastoupila ke vztyčení státní vlajky – k dennímu rozkazu – k vyhlášení výsledků – k sejmutí státní vlajky **v počtu xx kadetů, yy poddůstojníků a zz důstojníků.**

Důstojník ve službě: Děkuji.

(*Přichází kapitán*) **Kapitán na palubě!** (*Poddůstojníci pískají*) **Velte pohov.**

Poddůstojník ve službě: Pohov!

Důstojník ve službě: Akademie, na můj povel: Pozor!

Ráno:

Vlajková četo – pochodem v chod! (*Vlajková četa přináší vlajku.*)

K vlajce hled! (*Vlajková četa naváže vlajky*)

Vlajku vztyč! (*Quasimodo odbíjí 8 úderů na zvon.*)

Přímo hled! Pohov! (*Vlajková četa se staví podél stožáru do pozoru.*)

Večer:

Denní rozkaz č. n na den mmm (tj. následující den). Pohov!

(Text :) **abababab**

Pozor! Na palubě lodi Walrus dne mmm - 1 (dnešní datum), podepsal: kkkk

Vlajková četo k vlajkám! (*Vlajková četa provede obrat a odváže lanka z úvazníků*)

K vlajce hled! Vlajku spust! (*Quasimodo odbíjí 8 úderů na zvon, vlajková četa odnáší vlajky*). **Přímo hled!**

Dále ráno jako večer:

Má někdo nějaké připomínky? Dotazy? Cítí se (snad?!!☹) někdo nemocen?

Poddůstojníkovi ve službě: Velte rozchod.

Poddůstojník ve službě: Na můj povel Pozorrr! Rrozchod!